

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Usu & Abusu Doctrinæ Divi Thomæ Pro Xaveriana
Academia Collegii Sanctaefidensis in Novo Regno
Granatensi, &c**

Martinez de Ripalda, Juan

Leodii, 1704

Lectio VIII. Argumenta contraria solvuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84322)

Minorem subsumptam clarè colligo ex Divo Thomà quæst. 2. de potentiâ, artic. 2. in solutione ad quintum, ubi sic effatur. *Dicendum, quod in qualibet generatione principium generationis principaliter non est aliqua forma individualis, sed forma, quæ pertinet ad naturam speciei. Item non oportet quod genitum similerur generanti quantum ad conditiones individuales; sed quantum ad naturam speciei. Paternitas autem non est in Patre per modum formæ specificæ, sicut humanitas in homine; sed est in eo, ut ita dicam, sicut principium individuale; est enim proprietas personalis.* Sic ibi; ut nihil aliud pro nobis possit desiderari. Quod autè dictum est de intellectu & relatione Patris, eodem modo transferendum est ad lineam voluntatis & spirationis, respectu processionis Spiritûs sancti.

LECTIO VIII.

Argumenta contraria solvuntur.

2. conclusioni non refragatur S. Aug. l. 5. de Trinit. c. 6. & 7.

93. **A**rguitur primò contra primam conclusionem ex almo Augustino lib. 5. de Trinitate cap. 6. & 7. illis verbis: *Filius idè Filius, quia genitus.* Ergo Pater idè Pater, quia generans; & idè generans, quia Pater. Sed est Pater paternitate ut formâ. Ergo est generans, seu potens generare paternitate, & non naturâ. Autoritate tanti Doctoris admisa, distingo minorem: Paternitate tantum, nego: naturâ divinâ determinatâ relatione Paternitatis concedo, Natura igitur divina, ut quasi appropriatur per relationem Patris, dicitur principium quo radicale; non quod suppositum sub tali conceptu sit radicale principium, sed solùm natura cum relatione.

Non ex eo quod eadè divina natura sit in 3. personis sequitur in omnibus esse principium radicale.

94. Arguitur secundò. Eadem natura est in Patre, Filio, & Spiritu Sancto. Ergo. Si natura est primum, & radicale principium in Patre, & erit in Filio. Ast ubi est principium radicale generationis, ibi est potentia proxima generativa, ac proinde generatio. Ergo hæc omnia erunt in Filio. Hoc argumentum illis dumtaxat est difficile, qui totam & adæquatam rationem principii radicalis constituunt in naturâ divinâ respectu potentie generativæ & generationis. Nobis tamen nihil obstat. Quare distingo antecedens: eadem natura, & eodem modo, nego; eadem, sed diverso modo, concedo antecedens. In Patre quidem est cum relatione Paternitatis, quæ intrat modo explicato ad constitutionem principii quo sive radicalis, sive formalis: & quia hoc modo in Filio non est: idè in Filio non datur neque principium radicale; neque proximum generationis.

95. Arguitur tertio contra secundam conclusionem ex Divo Thomà supra citato ex illis verbis. *Potentia generandi simul essentiam, & notionem significat.* Ex quibus sic. Potentia generandi est principium quo proximum. Sed potentia generandi juxta Divum Thomam dicit naturam divinam & relationem. Ergo potentia generandi non resultat ex intellectu & relatione. Patet consequentia. Quia conceptus intellectûs divini non est conceptus naturæ; sequitur ad naturam divinam; sicut conceptus intellectûs humani non est conceptus naturæ rationalis: sed sequitur ad naturam rationalem. Respondeo ex dictis supra, Sanctum Doctorem loqui de potentia generativa in sensu identico, & reali, non prout condistinguitur à principio radicali, cujus non meminit Sanctus Thomas: cum ergo in Deo realiter & identice loquendo idem sint intellectûs & voluntas, ac ipsa natura divina, eo quod realiter nulla sit distinctio in perfectionibus absolutis; idè ait Sanctus Thomas quod potentia generativa essentiam, & simul notionem significat. Nos verò loquimur de potentia generativâ, prout distinguitur formaliter per intellectum à suâ radice, ut patet ex utraque conclusione; in quo sensu non dissentit.

96. Arguitur quartò. Si intellectûs prout in Patre esset principium quo proximum generationis verbi, hæc propositio: *Intellectûs generat esset vera*: sicut quia in sententiâ satis probabili est principium quo intellectûs, verè dicitur, quod intellectûs generat, tam falsa est, ac ista *essentia generat*, de summâ Trinitate. Argumentum hoc facile retorquetur ad Adversarios ponentes in solis relationibus principium quo proximum nam etiam hæc sunt falsæ in sensu formali: *Paternitas generat, Filiatio generatur*, juxta Divum Thomam hic quæst. 2. ad 2. & tamen Paternitas juxta Adversarios est principium quo proximum generationis. Ergo ex eo, quod intellectûs, & voluntas modo supra explicato sint principium quo proximum, non probatur Argumentis intentum.

97. Respondeo negando sequelam. Tum quia intellectûs præcisè divinus non est principium quo proximum: quia hoc resultat ex intellectu principaliter, & ex relatione minus principaliter. Tum etiam quia principium quo non supponit pro personâ, vel non supponitur pro supposito: cum igitur actiones solùm suppositis tribuantur; hinc est quod *generare*, non possit tribui intellectui, adhuc determinato per relationem. Ergo relatio non denominat intellectum sub conceptu formæ hypostaticæ, quâ suppositum constituitur; sed solùm sub conceptu formæ determinantis, aut distinguentis

2. conclusioni non repugnat Angel. supra cit.

ne ex sententiâ nostrâ veritas hujus propositionis, intellectûs generat.

Negativâ respondeo, & cõspiciã præter rationem.

guentis quod præcisè requiritur ad rationem principii, quo aliquid distinctum produci- tur. Ad illud verò quod dicitur de illâ pro- positione: *intellectus intelligit*, licet aliqui cum Godoy assignent discrimen inter actus essen- tiales, & notionales, eo quod illi realem na- turarum distinctionem minimè requirunt; videtur tamen dicendum quod in sensu for- mali non sit ita propria propositio illa: *intel- lectus intelligit*: quia in tali sensu magis se ha- bet intellectus, ut quo Deus est potens intel- ligere, quàm ut id, quod intelligit; licet in sensu physico & reali concedenda sit,

Nō debet à termino producto distingui, quod constituit principii proximi quasi forma specifica.

98. Arguitur quintò. Principium quo proximum debet realiter distingui à termi- no producto. Ergo quod constituit princi- pium proximum, debet etiam realiter distin- gui. Sed intellectus divinus non distinguitur realiter à Filio; nec voluntas à Spiritu San- cto. Ergo nec intellectus divinus constituit principium quo processionis verbi, nec vo- luntas principium quo proximum respectu processionis Spiritus Sancti. Ergo, &c. Re- lictâ solutione P. Arriagæ dicentis, quod sufficit ut distinguantur processionis, nō re- quiruntur principium quo proximum distingua- tur realiter in divinis: nihilominus cum aliis respondeo: quod constituit in divinis prin- cipium quo proximum per modum quasi formæ specificæ, nego: per modum quasi formæ individualis, concedo consequen- tiam. Et concessâ minori, consequentiam infior. Ratio est. Quia intellectus, & vo- luntas in Deo constituunt principium quo proximum per modum quasi formæ specifi- cæ, in quâ terminus productus assimilatur perfectissimè producenti: cum ergo perfe- ctissima similitudo sit in divinis concedenda inter producents & productum, hæc suffici- enter salvatur per realem identitatem, ac proinde deducitur planè, quod in illis perfe- ctionibus realis nequeat esse distinctio: secus autem in relationibus Paternitatis, & Spi- rationis, quæ solùm constituunt principium quo per modum quasi formæ individualis, in quâ terminus productus in creatis nequit, nec petit assimilari generanti.

Potentia generandi in Patre est perfectio infinita. Illud quod principaliter importat

99. Arguitur sextò. Vel potentia gene- randi in Patre est aliqua perfectio infini- ta, vel non est? Si primum: ergo poten- tia generandi est in Filio. Patet consequen- tia. Tum quia Pater producendo Filium, communicat ei suam infinitam perfectio- nem. Tum quia nulla est perfectio infini- ta. Si secundum: ergo intellectus non constituit principium quo proximum; cum intellectus sit quædam infinita perfectio. Argumentum pendet ab illâ quæstione, utrum divina relatio sub tali conceptu dicat perfectionem? de quâ postea. Quid- quid tamen sit de hoc, respondeo poten- tiam generativam (& idem de spirativa)

Theol.

esse infinitam perfectionem, saltem se- cundum id, quod magis principaliter im- portatur in eâ: si enim potentia genera- tiva, & alia quælibet productiva in crea- tis absque dubio est perfectio, à fortiori debet esse potentia productiva in divinis. Distinguo tamen primum consequens: si *ly generandi* sumatur passivè, con- cedo: si activè sumatur, nego consequen- tiam. Igitur tota æquivocatio suboritur ex modo accipiendi gerundium illud *gene- randi*: si enim activè accipitur, tantum valet ac potentia, ut aliquis generet: hoc autem modo potentia generandi in Filio non est, sed solùm in Patre: quia præ- ter perfectionem intellectus claudit rela- tionem Paternitatis, quæ nullo modo re- peritur in Filio. Si verò gerundium illud sumatur passivè, potentia generandi tan- tum valet, ac potentia, ut aliquis gene- retur: hæc autem ratione generandi po- tentia in Patre non est; sed solùm in Fi- lio: quia hæc dicit præter intellectum re- lationem Filii, quæ non est in Patre. Un- de potentiam generandi, quoquo modo accipitur, semper comitatur relatio; si activè, relatio Paternitatis: si passivè, re- latio Filiationis.

100. Arguitur septimò. Actus conveni- ens uni, & alteri repugnans, debet illi competere per id, quod differt ab altero. At relatio, seu potentia generandi, vel potius generatio convenit Patri, & repugnat aliis Divinis Suppositis. Ergo debet Patri competere per id, quod differt ab aliis suppositis. Sed Pater non differt per intellectum à Filio, & Spiritu San- cto. Ergo intellectus nequit esse id, quo principaliter Patri convenit generare. Major primi Syllogismi probatur exem- plo hominis. Quia ratiocinari inest homi- ni, & repugnat bruto, ratiocinari dicitur convenire homini per id, quod differt à bruto. Ergo idem de omni actu uni conveniente, & alteri repugnante. Distinguo majorem: debet illi competere per id, quod differt ab alio, vel in esse specifico, vel individuali, concedo: necessariò in esse specifico, nego majorem. Et di- stinguo minorem: Competit Patri per id, quod differt veluti individualiter, con- cedo: per id, quod differt veluti specificè, nego minorem.

Potentia generandi competit Patri per id, quod quasi individualiter differt à Filio.

101. Undè in potentia generativâ, quæ est propria Patris, & ratio cujus gene- ratio activa soli Patri convenit, & non aliis suppositis; est considerare duplicem conceptum: alium magis principalem, & ut specificum, ut potè qui pertinet ad rationem naturæ; & hic est intellectus divinus: per quem conceptum non est opus, quod Pater differt ab aliis suppo- sitis: Imò in hoc principium quo petit identitatem

Igitur in propriis Petris generativâ duo dantur consi- derari.

Z

identitatem

identitatem cum termino producto: cum adhuc in eo debeat dari perfectissima similitudo, quæ nequit cum distinctione reali in divinis salvari. Est & alia formalitas in potentiâ generativâ, scilicet ratio, quæ se habet ut ratio individualis omninò necessaria, ut non solum generatio approprietur Patri; sed etiam ut ejus principium quo proximum ei peculiariter tribuatur; & per hanc distinguitur principium quo à termino producto; quia per talem relationem opponitur Pater Filio; Quare sicut Filius habet potentiam, ut generetur, ita Pater, ut generet; ita tamen, ut in utrâque ingrediatur constitutivè divinus intellectus: nam cum Paternitate constituit potentiam quâ Pater generat; cum Filiatione verò constituit potentiam illam, quâ Divinus Filius generatur.

102. Arguitur octavo. Patrem generare, non distinguitur ab eo, quod est Patrem communicare Filio suam naturam, & perfectiones, Ergo generatio, & communicatio idem sunt. Sed principium communicativum solum stat in intellectu; quia hic solum communicatur; non verò ratio etiam minus principaliter. Ergo neque minus principaliter constituit ista principium quo proximè productivum. Concessis antecedenti, & utrâque consequentiâ, nego minorem. Quia licet solus intellectus communicetur, prout *communicari* dicit identitatem cum termino producto; non tamen inferitur, quod solus intellectus sit principium communicativum. Ratio est. Tum quia principium communicativum non potest se habere activè respectu alterius realiter distincti. Cum ergo intellectus divinus præcisè non distinguatur realiter à Filio, opus est, ut dicat relationem, ratione cujus principium quo, sive communicativum, sive productivum distinguatur ab eo, quod producit, & cui communicat suammet perfectionem. Tum etiam quia sicut Pater est potens generare, & communicare, sic Filius est potens generari potensq; ut ei Pater communicet. Sed in Filio potentia, ut generetur, & ut ei aliquid communicetur, nequit in solo intellectu salvari, nec in aliâ qualibet absolutâ perfectione. Ergo nec ratio principii producentis, &c.

103. Instabis. Plus distans produci, & non produci; generari, & non generari, quam esse virtutem productivam, & terminum productum. Sed in divinis cum solâ distinctione virtuali inter absoluta, & relativa, salvantur produci, & non produci, &c. Ergo cum eadem distinctione poterit salvari, esse virtutem productivam realiter & terminum productum;

ac proinde solus intellectus licet sit realiter idem cum Filio, beneficio distinctionis virtualis poterit esse principium quo reale proximum Filii; & Filius esse terminus realiter productus, licet sit idem cum intellectu. Quidquid sit de distinctione virtuali (de quâ infra) eâ admisâ instantiâ multum probat. Et quidem si quia datur distinctio virtualis, potest dari principium quo productivum, & terminus productus in eadem perfectione: ergo similiter eo, quod per distinctionem virtuales componitur produci & non produci; poterit componi absque distinctione reali produciens, & productum: Unde principium quod produciens non distingueretur realiter à producto, & consequenter à Filio; nec uterque à Spiritu Sancto. Quare si distinctio virtualis extendi non potest ad hoc, ut sine reali distinctione dentur principium quod produciens & terminus productus ita similiter nequit extendi ad principium quo, & ejus terminum, ut salventur sine distinctione reali, jam verò cum talis realis distinctio solum salvetur per oppositionem relativam; planè deducitur ipsam relationem in principio quo includi debere.

104. Arguitur tandem ex Sancto Athanasio Dialogo 5. de Trinitate sic loquente: *Pater hypostasi gignit*. Ergo gignit solâ relatione. Ulterius ex Sancto Thoma quæst. 36. hic artic. 4. docenti: *Sicut igitur Pater, & Filius sunt unus Deus propter unitatem formæ significatæ per hoc nomen Deus: Ita sunt unum principium Spiritus Sancti propter unitatem proprietatis in hoc nomine principium*. Et in 1. Sentent. quæst. 1. artic. 3. ubi ait. *Generatio enim non egreditur ab essentiâ, in quantum est essentiâ; sed in quantum est Paternitas: & si ista duo, nempe, essentiâ, & Paternitas differrent in Divinis, egredere-tur ab utraque generatio; sed à Paternitate immediate, & ab essentiâ, sicut à primo principio*. Ex quibus sic juxta Divum Thomam, si Paternitas ab essentiâ distingueretur realiter, generatio esset immediatè à Paternitate, & mediatè solum ab essentiâ. Sed modò virtualiter, vel per distinctos conceptus distinguuntur. Ergo ut sic erit immediatè à Paternitate, & virtualiter mediatè ab essentiâ, & consequenter ab intellectu. Pater consequentiâ. Quia quod tunc faceret distinctio realis ad immediationem, & mediationem realem, præstabit nunc distinctio virtualis, vel formalis per intellectum ad immediationem, vel mediationem formalem, vel virtuales per intellectum. Ex quibus inferitur planè, principium quo immediatum, & proximum; unò & ipsam generationem in solâ relatione vel virtualiter, vel

Non idèd
quia solus
intellectus
com-
municetur
solus ille
est princi-
pium com-
municati-
vum.

Non suffi-
cit distin-
ctio virtu-
alis prin-
cipii quo
& ejus ter-
minus.

Arguitur
ex s. Atha-
nasio, &
ex D. Tho.

vel virtualiter, vel ratione distinctâ ab essentia, omnino consistere, loquendo in sensu formali, aut virtuali.

Expono
S. Athanasium &
D. Thomam hic
quæst. 36.
art. 4.

105. Respondeo ad primum Sancti Athanasii, Patrem hypostasi gignere, prout includente divinam essentiam ad potentiam generativam, & intellectionem ad ipsam generationem; vel gignere hypostasi ut principio distinctivo, aut individua- li constituyente in Patre potentiam generativam, & ipsam generationem. Ergo hypostasis est ratio faciendi potentiam generativam, & ipsam generationem propriam Patris. Ad secundum Divi Thomæ dicitur, mentem Angelicam fuisse, quod sicut Pater, & Filius sunt unus Deus propter unitatem formæ specificæ, vel absolutæ, scilicet Deitatis significatæ per hoc nomen *Deus*; sic Pater, & Filius sunt unum principium relativè ad Spiritum Sanctum; quia relatio spiratoris, quæ talè principium constituit ut ratio individualis, & distinctiva; est etiam unica: Principia etenim in divinis solum multiplicantur per relationes: Inde tamen non probatur, quod sola relatio spiratoris sit principium quo: Imò hoc ab ejus mente alienissimum est.

Ne nobis
opinionetur
Angelicus in
sententiar.
quæst. 1.
art. 3.

106. Major difficultas apparet in secundo Divi Thomæ testimonio: Quapropter Cajetanus, Godoyus, atque Gonetus aiunt, S. Thomam in libro sententiarum in eâ fuisse sententiâ, ut assereret, solam Paternitatem esse principium quo proximum; quam sententiam in summâ postea impugnavit, & retractavit. Cæterum verius est, Doctorem Angelicum hanc nostram semper tenuisse sententiam in primo libro sententiarum: Tum quia ibi distinct. 7. art. 2. ex professo agens de potentia generandi, in corpore sic inquit: *Essentia, secundum quod est ipsa Paternitas, est principium actus, qui est generare; non sicut agens; sed sicut quo agitur: Unde principium generationis est essentialè sub ratione relationis; unde est quasi medium inter essentialè, & personale: Ex parte enim illâ, quâ potentia, quæ est media inter essentialè, & operationem, radicitur in essentiali, est absolutum: Ex parte autem illâ, quâ conjungitur cum operatione, est relativum.* Tum quia idem docet in solutione ad secundum, & tertium. Ex quibus patet, semper nostram docuisse sententiam; quod scilicet ex aliquo, quod radicitur in essentiali per modum potentia; & ex ipsâ relatione constituitur principium generationis. Quod quidem Doctores Thomistæ non videntur satis considerasse. Ad illud autem de casu distinctionis inter essentialè, & relationem, respondeo, mentem Divi Thomæ fuisse, quod si relatio distingueretur realiter ab essentiali, principium formale proximum esset relatio; non quidem

Theol.

sola ut relatio; sed ut intellectus, vel cum intellectu, qui in eo casu etiam distingueretur ab essentiali: Quia ex suppositione distinctionis realis absolutè impossibilis, vi consequentiæ contingeret id ipsum, quod defendimus in creaturis, ubi proprietates, seu potentia operativæ distinguuntur realiter, se habente essentiali ut principio primo, & radicali. Ex quibus nihil ex Divo Thomâ contrâ nostram Conclusionem inferatur.

QUÆSTIO III.

Cur Processio secundæ Personæ
Trinitatis sit Generatio;
non verò Processio
tertiæ?

UM alium hoc æternæ generationis secretum; sobriè tamen, recludere accingor, vastissimum quidem pelagus, & multorum naufragiis celebre ingredi video; cujus profunditatis abyssus, vel magnitudo plurimorum ingenia sic absorbit, ut exemplo posteritati fuerint, non oportere anchoram reficere in alium, nisi ex divini numinis secundus ventus adspiret, & ab omni mundanæ sapientiæ flatu mortalis ingenii vela decumescant. *Generationem enim ejus quis enarrabit? Stupet certè natura; ratio suscipit, Philosophia miratur: Sola Fides animosa docet; cui natura obsequium dare, parere ratio, & Philosophia subijci debet.* Meritò ergò antequam ad certamen his tricis implexum, humana ratio descendat, suspirium pro divinâ luce his carminibus quàm humillimè tollimus:

*Aura potens, Amor ignipotens, spiritale numen,
Amborum communis Amor, Cæli aurea flamma;
Sancte veni, sanctis accende ardoribus orbem:
Divinum Flamen, nostris te mentibus affla.*

Z 2

LECTIO